

Слюсаренко Н.В., Савчук Б.П. Концептуалізація педагогічної діагностики – від Аристотеля до Павла Блонського. Педагогічний альманах. 2021. Вип. 48. С. 220-227. DOI: <https://doi.org/10.37915/pa.vi48.227>

УДК 378.134 (78)

*Савчук Б. П.,
orcid.org/0000-0003-2256-0845*

*Слюсаренко Н. В.,
orcid.org/0000-0002-9215-5936*

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ – ВІД АРИСТОТЕЛЯ ДО ПАВЛА БЛОНСЬКОГО

Постановка проблеми. Якщо підходити до проблеми педагогічної діагностики глобально, то її можна визначити як альфу і омегу всієї педагогічної діяльності та освітнього процесу загалом. По суті, вона визначає і проєктує їхні основні параметри та орієнтири, починаючи від мети, змісту, технологій і методики й завершуючи результатами, увиразненими в показниках якості освіти та набутих здобувачами освіти компетентностях. За такого підходу соціально-педагогічна актуальність і практична значущість дослідження визначається стрижневою за сучасних умов реформування системи освіти України та її інтеграції в європейський культурний простір суперечністю, а саме: між вимогою забезпечити контроль якості освіти відповідно до державних вимог і стандартів та чинною практикою відстежування параметрів процесу навчання. Це, своєю чергою, у руслі сучасних парадигм демократизації освіти та забезпечення її гнучкості для адаптації до індивідуальних особливостей, потреб й інтересів здобувачів підносить педагогічну діагностику до ролі одного зі стрижневих чинників та інструментів розвитку сучасної освіти. За такого бачення проблеми одним з ефективних шляхів її осмислення і розв'язання може стати з'ясування ідейних витоків і генези педагогічної діагностики, яка на тлі нагромадження

значного масиву сучасних досліджень, фактично ґрунтується на «трьох китах» – пізнанні, теоретичному обґрунтуванні, практичній перевірці. У нашій рефлексії вони персоніфікуються з трьома Велетнями Людської Думки – Аристотелем, Павлом Блонським, Костянтином Ушинським.

Аналіз сучасних досліджень. У сучасній педагогічній науці феномен педагогічної діагностики всебічно вивчається в різних площинах: якості знань здобувачів освіти як результати діяльності освітнього закладу (І. Булах, І. Філончук, В. Кузнєцов, Ю. Воренко, О. Карпова та ін.); крізь призму компетентнісного підходу та (І. Барахович, А. Хуторський, М. Карпетова, Е. Нікітін, Г. Вайлер, В. Чинапах); розробки різних проблем теорії, методології і практики психолого-педагогічної науки (Ю. Бабанський, Б. Бітінас, В. Бондар, Л. Бурлачук, Ю. Гільбух, Т. Лукініна, Л. Каналова, І. Підласий та ін.); розвитку педагогічної біографістики тощо. Усебічний аналіз цього доробку актуалізує потребу спеціального поглибленого осмислення стрижневих ідейних витоків педагогічної діагностики, що сприятиме чіткій концептуалізації цього складного багатогранного феномену.

Мета статті – з'ясувати ідейні витoki формування педагогічної діагностики як важливої передумови її науково-теоретичної концептуалізації та практичної реалізації в організації освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу. Репрезентативні праці українських і зарубіжних учених [3; 4; 5; 6; 7; 8], що значною мірою консолідує сучасну психолого-педагогічну рефлексію педагогічної діагностики, уможливають окреслити її основні параметри. Виходимо з розуміння цього феномену як пізнавальної та перетворювальної діяльності з вивчення педагогічних процесів на основі зіставлення їх з еталонними зразками за допомогою алгоритму розпізнавання для забезпечення ефективного управління цими процесами. Поділяємо думку вчених про педагогічну діагностику як теоретико-прикладну галузь педагогіки, що досліджує закономірності та принципи, методи і засоби здійснення означеної діяльності та такої, що

призначена для оцінки результатів навчання і прийняття корекційних заходів і вироблення прогнозу.

Об'єктом педагогічної діагностики є педагогічні явища, що супроводжують спільну діяльність, поведінку, взаємини, інші прояви взаємодії учасників освітнього процесу та їхні індивідуально-особистісні властивості і закономірності їх становлення і змін. Предметом вивчення педагогічної діагностики є стан, властивості, характеристики здобувачів освіти як результат освітнього процесу і професійної діяльності педагога, показники їхньої якості. Мета педагогічної діагностики (отримання валідних даних для управління і підвищення якості освітнього процесу і ефективності педагогічної діяльності) реалізується завдяки їй на основі її основних функцій: пізнання і забезпечення зворотного зв'язку (отримання діагностичних даних про рівень освіченості та вихованості здобувача освіти для аналізу ефективності попереднього педагогічного впливу на нього та визначення перспектив його подальшого розвитку); оцінювальної (завдяки вимірювальному, орієнтувальному, регулятивно-корегувальному, стимулювальному аспектам), що дає змогу не лише педагогові, а й здобувачеві освіти отримати об'єктивні уявлення про себе та своє соціальне оточення для співставлення та визначення лінії поведінки і комплексу засобів (зовнішнього впливу і самовпливу) для вдосконалення педагогічного впливу та самовдосконалення; управлінської (визначає динаміку, характер, засоби впливу/управління розвитком здобувача освіти та учнівського/студентського колективу загалом).

Зважаючи на такі основоположні науково-теоретичні позиції, спробуємо реконструювати ретроспективу формування педагогічної діагностики як теоретико-прикладної галузі педагогіки, яка, попри свою багатовимірність і складну архітектуру, з нашого погляду, ґрунтується на трьох основних засадах: пізнанні, яке персоніфікує Аристотель; науково-експериментальному концепті, який у базових параметрах визначив П.

Блонський; практичному, який, поєднавши два перших аспекти в зразковому вигляді класичної моделі, зреалізував В. Сухомлинський.

Попри універсальність теорії (методу) пізнання Аристотеля, що справив фундаментальний вплив на розвиток науки в її найширшому значенні, у своїй основі він був спрямований на пізнання людини та її самопізнання. Цілком вірогідним, хоча й не доведеним, виглядає його причетність до появи самого терміна «діагностика», що походить від з'єднання двох грецьких слів «da» і «gnoss», яке в загальному сенсі тлумачать як «здатність розпізнавати». У класичному творі «Фізика» Аристотель, по суті, запропонував одну з перших теоретичних моделей діагностики. З огляду на певні припущення, міркування, установки, суперечності та спираючись на метод діалектики і логіки, учений увиразнив сутність, можливості та значення пізнання людини і її життя. Людина від природи прагне до пізнання, - наголошував Аристотель. Таким чином він визначив пізнання як найвищу божественну форму життя людини та ототожнив його зі спостереженням і відділив від абстрактного мислення.

Акумулюючи рефлексії давньогрецьких мислителів, Аристотель, якщо розглядати його в категоріях сучасної педагогічної науки, виклав оригінальний концепт педагогічної діагностики як методу вивчення здобувача освіти. В узагальненому концептуально-актуалізованому вигляді він містить три значущі теоретико-методологічні положення. Перше стосується процесу виховання і навчання, який має починатися від народження та повинен безперервно продовжуватися і вдосконалюватися на кожному наступному етапі життя.

Друге положення можемо потрактувати в площині діагностики професійної підготовки майбутніх фахівців: перш ніж розпочати підготовку «майбутнього служителя держави», розсудливий наставник має ретельно вивчити індивідуальні особливості свого учня, щоб «застосувати ці знання на його благо», тобто спланувати процес навчання і визначити його ефективні методики. Третє положення фактично стосується вимог і критеріїв якості

освіти: справжні державні діячі мають бути підготовлені [бути готовими і здатними] керувати й управляти державою, спираючись на норми суспільної моралі і права та з урахуванням інтересів більшості громадян, турбуючись про моральне здоров'я народу.

Ці вихідні базові постулати педагогічної діагностики, які, своєю чергою, спиралися на традиційно-прикладні практики стародавніх навчальних систем Китаю, Єгипту, Індії, знайшли подальше осмислення і розвиток в наративах представників педагогічної думки доби Відродження і Нового Часу. Визначенню цілей, змісту, засобів діагностики значна увага приділялася у відомих педагогічних системах: гуманістичній класно-урочній Я.-А. Коменського; гувернерській системі – першій цілісній моделі індивідуального підходу до виховання Дж. Локка (проживаючи спільно з дітьми, наставники цілеспрямовано спостерігають за ними та обирають відповідні методи і прийоми педагогічного впливу); природного виховання Ж.Ж. Руссо (всебічне вивчення вихованця щодо виявлення його природних та набутих у процесі виховання здібностей); елементарної освіти І. Г. Песталоцці (конкретно-методичні установки вчителям щодо системного спостереження за учнями початкової школи під час шкільних занять і позашкільній діяльності на предмет визначення їхніх психологічних характеристик, здібностей тощо) [9].

Розвиток дослідно-експериментальних досліджень у другій половині XIX – на початку XX ст. позначився черговим збагаченням досвіду психолого-педагогічної діагностики. Її хрестоматійне науково-методологічне кредо визначив К. Ушинський: «Вихователь повинен прагнути пізнати людину, якою вона є насправді, зі своїми слабкостями і в усій її величі, з усіма її буденними, дрібними потребами і з усіма її великими вимогами... Тоді він буде в змозі черпати в самій природі людини засоби виховного впливу, а скарби ці величезні [12].

Окремий напрям педагогічної діагностики щодо роботи з підлітками, які мають «відхилення у поведінці», започаткував І. Пирогов. Він радив

учителям стати самостійними творчими дослідниками таких учнів: завести «кишенькові журнали» та відзначити в них усі їхні вчинки, спосіб думки, докладно описувати, за яких обставин, ситуацій вони проявлялися, чим мотивувалися тощо [10]. Учений П. Редкін обґрунтував морально-етичні вимоги до діагностики поведінки дитини та «зворотний зв'язок» цього процесу. При її всебічному вивченні педагог має позбутися підозрілості й упередженості та супроводжувати цей процес самопізнанням. Визначаючи методи і засоби виховного впливу відповідно з виявленими індивідуальними особливостями дитини, педагог бере на себе відповідальність за його результати [11].

Продуктивні ідеї суспільної та педагогічної думки щодо психолого-педагогічної діагностики творчо акумулював П. Блонський та виклав у своїй класичній системі всебічного вивчення здобувача освіти. Здобувши загальне визнання, вона стала відправною моделлю проведення теоретичних та експериментальних досліджень у цій галузі педагогічної науки.

Свою систему психолого-педагогічної діагностики П. Блонський будував у площині парадигм радянської та західної педології та творчо акумулюючи доробок різних суміжних наук, передусім медицини. Він прагнув перетворити педагогіку в строго нормативну науку, далеку від формальних суджень і рецептів. Учений вважав, що педагогіка як наука вимагає філософських обґрунтувань, опори на досягнення біології, генетики, фізіології, соціології та інших наук про людину. Вона повинна вивчати причинно-наслідкові зв'язки у вихованні і навчанні (наприклад, які є покарання і чому вони існують). Найважливіший інструментарій наукової педагогіки і гарантія достовірного педагогічного знання – об'єктивні статистичні відомості про дитину та дитинство, отримані за допомогою різних тестів. Більшість методик базувалися на наукових знаннях із психотехніки, медицини, педології, що були копіюванням західних психологічних тестів. Незначні відмінності виявлялися у формах проведення

тестових випробувань, в обробці та інтерпретації експериментального матеріалу.

Стверджуючи, що в діагностиці як надважливій і відповідальній ділянці педагогічної діяльності не можна, навіть небезпечно, припускатися помилок, учений-педагог доводив необхідність здійснювати її лише на широкому емпіричному матеріалі, отриманому в процесі цілеспрямованої роботи. Для цього пропонувалося здійснювати системні виміри згідно з визначеними нормами і показниками, здійснювати їх за різних життєвих/навчальних ситуацій, урахувати вірогідні об'єктивно й суб'єктивно зумовлені неточності й хиби такої роботи тощо.

З огляду на таку методологію та ретельно відпрацьовану процедуру й техніку дослідження, що передбачали обґрунтування гіпотези, вивіреність об'єктивних діагностичних показників, П. Блонський виклав класичну науково-експериментальну програму/схему вивчення дитини, що передбачає комплекс таких дій і заходів: 1) анамнез (аналог анкетування) – запозичена з медицини техніка (грец. *anamnesko* – пригадування), що передбачала зібрання відомостей про здобувача освіти шляхом його опитування; 2) тестування (передбачало порівняння з чинними стандартами формування «нормальної дитини»); 3) діагноз (установлення стану вихованості, констатація відхилень у поведінці); 4) етіологічний аналіз (з'ясування «синдромів» і причинно-наслідкових зв'язків, що викликали відхилення в поведінці, їхнє правильне розшифрування задля добору засобів її корекції, виправлення порушень); 5) педагогічний рецепт (добір оптимальних методів впливу на поведінку, навчання, розвиток дитини, прогнозування їхніх наслідків) [2].

Зі всього видно, що свою методологію педагогічного діагностування П. Блонський розробляв на основі досвіду клінічної медицини, з якої запозичив і відповідну термінологію. Аналізуючи результати його практичної реалізації, учений визнавав, що педагоги часто не беруть до уваги минуле життя дитини; недостатньо об'єктивно проводять тестування і здійснюють

етіологічний аналіз. Тому результати видаються поверхневі, занадто загальні, а «неправильний прогноз» зумовлює неправильний «педагогічний рецепт».

Методологія діагностики П. Блонського акцентувала на двох основних завданнях, які передбачали оцінку педагогічного методу (для виявлення ефективності впливу певних методів на однотипні особистості) та особистості учня (для виявлення рівня і процесу його розвитку). Це слугувало реалізації спільної мети, спрямованої на оптимізацію навчально-виховного процесу. Водночас вона еволюціонувала в контексті розвитку радянської педології, яка шукала відповіді на запитання: кого і як виховувати відповідно до нових реалій і викликів; яким відповідно до них мають бути завдання і функції вчителя; якими методами і засобами він має впливати на учня. Під впливом побутуючих у 20-х рр. ХХ ст. демократичних віянь західної педагогіки існувала установка, згідно з якою особистість школяра має не лише адаптуватися до соціального середовища, а й активно впливати на нього, свідомо змінюючи як соціальні обставини, так і власну сутність.

З означених освітньо-виховних установок П. Блонський розробив комплексну модель діагностики вихованості особистості, що ґрунтувалася на синтетичному аналізі її діяльності. У структурно-функційному сенсі вона ґрунтувалася двох основних компонентах. Перший визначав основні об'єкти педагогічної діагностики: а) вихованість і сформованість сукупних якостей особистості; б) соціальну поведінку і діяльність вихованці; в) зону виховного впливу соціального оточення; г) особливості, потенціал, педагогічну характеристику виховного впливу загальношкільного, групового/колективного, сімейного середовищ; д) мету, методику, зміст і ефективність шкільної діяльності [1; 2].

П. Блонський розглядав об'єкти педагогічної діагностики в розвитку. Це виразно виявилось в такому її компоненті, як забезпечення ефективності шкільної діяльності, що зумовлювалась об'єктивною потребою/можливістю використати педагогічну діагностику як інструмент поліпшення управління

навчальним процесом, його якості (ліквідація другорічництва тощо) та пошуку нових шаблів керівництва педагогічним процесом.

Другий компонент – методичний – стосувався розробки методів дослідження школяра, які, як відзначалося, ґрунтувалися на методах медичної діагностики та психодіагностики. Виявивши слабку розробленість діагностичних методів, П. Блонський, як й інші радянські педологи, для компенсації цієї прогалини активно апелював до західного досвіду, намагаючись, наскільки це можливо, адаптувати його до реалій і потреб радянської системи освіти. Як наслідок він узяв на озброєння і творчо модернізував генетичний метод, процес навчання дитини будував відповідно до різних фаз її розвитку. Згідно з концепцією трудової школи П. Блонського, передбачалося, що учні повинні здобувати знання не через окремі навчальні дисципліни, а за допомогою трудового життя і стосунків людей та навколишнього природного світу. У такому руслі необхідно виявляти (вивчати) їхні індивідуальні психічні характеристики та соціально-орієнтовані інтереси.

З іншого боку, П. Блонський активно вивчав вітчизняний досвід діагностики, що виявилось у високій оцінці й апелюванні до надбання відомого радянського невропатолога і дефектолога Г. Россолімо, який вагомо спричинився до психологічної діагностики дітей з особливими потребами. Під його впливом учений-педолог осягнув обмежені можливості західних методик тестування, які передбачали виявлення рівня окремих профільних знань або певних психологічних якостей, характеристик. Тому П. Блонський зосередився на розробці синтетичної методики діагностики учня як цілісної особистості з її сильними і слабкими сторонами.

Важливо зазначити, що, хоча на історичному етапі 20-х рр. ХХ ст. педагогічна діагностика розглядалася лише як складник системи педологічної служби, П. Блонський спромігся надати їй виразного гуманістичного спрямування, що виявилось у стрижневій ідеї розгляду і вивчення дитини як осердя педагогічного процесу. Учений-педолог прагнув

надати цьому постулатові чіткого наукового формату, що уможливило перейти від «прекраснодушності» до істинного гуманістичного виховання. Він уважав, що справжні любов і повага до особистості дитини полягають у глибокому знанні її психіки (душі) та врахуванні в процесі виховання її індивідуальних і типових, а також статевих, вікових та інших особливостей дитини. З огляду на аналіз результатів вивчення підлітків, пропонувалося вести педагогічну роботу з ними, згідно зі схемою поділу на «сильні» та «слабкі» типи й рівні фізичного та розумового розвитку дитини [1; 2].

На переконання П. Блонського, успішно виховувати й навчати можна за умови знання соціального оточення, зокрема норм і цінностей шкільного класу. Шкільний клас розцінювався вченим як складна система, що виконує інтеграційні функції через громадську думку, настрої, домінуючі установки лідерів і членів групи.

Висновки. У сучасній педагогічній науці феномен педагогічної діагностики всебічно вивчається в різних вимірах: ця складна галузь знань фактично ґрунтується на пізнанні, теоретичному обґрунтуванні, практичній перевірці. На основі рефлексій Аристотеля, К. Ушинського, П. Блонського реконструйовано ретроспективу формування педагогічної діагностики як теоретико-прикладної галузі педагогіки. Доведено, що вона, попри свою багатовимірність і складну архітектуру, ґрунтується на трьох основних засадах: пізнанні, яке персоніфікує Аристотель; науково-експериментальному концепті, який у базових параметрах визначив П. Блонський; практичному, який, поєднавши два перших аспекти в зразковому вигляді класичної моделі, зреалізував В. Сухомлинський. Отже, ці творчі надбання збагатили досвід психолого-педагогічної діагностики. Подальшого дослідження потребує аналіз розвитку педагогічної діагностики наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Список використаних джерел:

1. Блонский П. П. Очерки детской сексуальности. Москва: Центральный институт охраны здоровья детей и подростков, 1935. URL: <https://www.twirpx.com> > file
2. Блонский П. П. Педология : учеб. для высш. пед. учеб. заведений. Изд. 2-е. Москва: Гос. учеб-пед. изд-во, 1936. 336 с. URL: http://elib.gnpbu.ru/text/blonsky_pedologiya_1936/
3. Галузяк В. М., Холковська І. Л. Педагогічна діагностика. Курс лекцій. Вінниця: «Ніланд ЛТД», 2015. 155 с.
4. Кірсанов В. В. Психолого-педагогічна діагностика: підручник. Київ: Альтерпрес, 2002. 510 с.
5. Овсянникова С. К. Педагогическая диагностика и коррекция в воспитательном процессе: Учебно-методическое пособие. Нижневартовск: Изд-во Нижневарт. гуманит. ун-та, 2011. 243 с.
6. Палій А.А. Методи діагностики психічного розвитку дітей. Івано-Франківськ, 2013. URL: <http://194.44.152.155> > elib > local
7. Из истории русской психологии / Под ред. М. В. Соколова. Москва, 1961. 218 с.
8. Садова Т. А., Георгян Н. М. Діагностика навчально-пізнавальної діяльності студентів закладу вищої освіти: Навчально-методичний посібник. Слов'янськ, 2019. 87 с.
9. Педагогическое наследие: Коменский Я. А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И. Г. / Сост. В. М. Кларин, А. Н. Джуринский. Москва: Педагогика, 1989. 416 с
10. Пирогов Н. И. Избранные педагогические сочинения. Москва: Педагогика, 1985. 496 с.
11. Редкин П. Г. На чем должна основываться наука воспитания. Как учителю вести себя с учениками. Содействие учеников учителю. *Антология педагогической мысли России первой половины XIX в.* Москва, 1987. С. 372-394.

12. Ушинский К. Д. Человек как предмет воспитания Опыт педагогической антропологии. URL: <http://dugward.ru> > [pedagog](#)

References:

1. Blonsky, P. P. (1935). *Ocherki detskoj seksualnosti* [Essays on child sexuality]. Moscow: Tsentralnyi institut okhrany zdorovia detei i podrostkov. URL: <https://www.twirpx.com> >file [in Russian].

2. Blonsky, P. P. (1936). *Pedolohiya : ucheb. dlia vyssh. ped. ucheb. zavedenii* [Pedology: textbook. for higher. ped. textbook routine]. Moscow: Hos. ucheb-ped. yzd-vo. URL: http://elib.gnpbu.ru/text/blonsky_pedologiya_1936/ [in Russian].

3. Galuzyak, V. M., Kholkovskaya I. L. (2015). *Pedahohichna diahnostryka. Kurs lektsii* [Pedagogical diagnosis. Course of lectures]. Vinnytsia: Niland LTD [in Ukrainian].

4. Kirsanov, V. V. (2002). *Psykhologo-pedahohichna diahnostryka: pidruchnyk* [Psychological and pedagogical diagnostics: a textbook]. Kyiv: Alterpress [in Ukrainian].

5. Ovsyannikova, S. K. (2011). *Pedahohicheskaia diahnostryka i korrektsiia v vospitatelnom protsesse: Uchebno-metodicheskoe posobie* [Pedagogical diagnostics and correction in the educational process: Textbook]. Nizhnevartovsk: Yzd-vo Nyzhnevart. humanyt. un-ta [in Russian].

6. Paliy, A. A. (2013). *Metody diahnostryky psykhichnoho rozvytku ditei* [Methods of diagnosis of mental development of children]. Ivano-Frankivsk, 2013. URL: <http://194.44.152.155> >elib> local [in Ukrainian].

7. Iz istorii russkoi psikhologii [From the history of Russian psychology] (1961). / Ed. M.V. Sokolov. Moscow [in Russian].

8. Sadova, T. A., Georgyan, N. M. (2019). *Diahnostryka navchalno-piznavalnoi diialnosti studentiv zakladu vyshchoi osvity: Navchalno-metodychnyi posibnyk* [Diagnosis of educational and cognitive activities of students of higher education: Textbook]. Slovyansk [in Ukrainian].

9. Pedagogicheskoe nasledie: Komenskii Ya. A., Lokk D., Russo Zh.-Zh., Pestalotsti Y. H. [Pedagogical heritage: Comenius J.A., Locke D., Rousseau J.-J., Pestalozzi I.G.] / Sost. V. M. Clarin, A. N. Dzhurinsky. (1989). Moscow: Pedagogika [in Russian].
10. Pirogov, N. I. (1985). *Izbrannye pedagogicheskie sochinenia* [Selected pedagogical works]. Moscow: Pedagogika [in Russian].
11. Redkin, P. G. (1987). Na chem dolzhna osnovyvatsia nauka vospitaniya. Kak uchiteliu vesti sebja s uchnikami. Sodeistvie uchenikov uchiteliu [What should be based on the science of education. How a teacher behaves with students. Assistance of students to the teacher]. *Antologiya pedagogicheskoi mysly Rossyy pervoi polovyny XIX v.* Moscow, pp. 372-394. [in Russian].
12. Ushinsky, K. D. *Chelovek kak predmet vospitania. Opyt pedagogicheskoi antropologii* [Man as a subject of education Experience of pedagogical anthropology]. URL: <http://dugward.ru> ›pedagogue [in Russian].

Slyusarenko N.V.,

orcid.org/0000-0002-9215-5936

Savchuk B. P.,

orcid.org/0000-0003-2256-0845

КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ – ВІД АРИСТОТЕЛЯ ДО ПАВЛА БЛОНСЬКОГО

Дослідження присвячено концептуальним засадам педагогічної діагностики, автори актуалізують потребу спеціального поглибленого осмислення стрижневих ідейних витоків педагогічної діагностики як важливої передумови її науково-теоретичної концептуалізації та практичної реалізації в організації освітнього процесу.

Стверджується, що в сучасній педагогічній науці складний феномен педагогічної діагностики всебічно вивчається в різних вимірах: ця складна галузь знань фактично ґрунтується на пізнанні, теоретичному обґрунтуванні, практичній перевірці. У авторській рефлексії вони персоніфікуються з низкою вчених: Аристотелем, К. Ушинським, П. Блонським.

Реконструйовано ретроспективу формування педагогічної діагностики як теоретико-прикладної галузі педагогіки. Доведено, що вона ґрунтується на трьох основних засадах: пізнанні, яке персоніфікує Аристотель; науково-експериментальному концепті, який у базових параметрах визначив П. Блонський; практичному, який, поєднавши два перших аспекти в зразковому вигляді класичної моделі, зреалізував у другій половині ХХ ст. В. Сухомлинський. Наголошено на окремому напрямі педагогічної діагностики щодо роботи з підлітками, які мають «відхилення у поведінці», який започаткував І. Пирогов.

Увиразнено продуктивні ідеї суспільної та педагогічної думки щодо психолого-педагогічної діагностики П. Блонського. Методологію педагогічного діагностування учень розробляв на основі досвіду клінічної

медицини, з якої запозичив і відповідну термінологію. П. Блонський розглядав об'єкти педагогічної діагностики в розвитку. Він розробив комплексну модель діагностики вихованості особистості, що ґрунтувалася на синтетичному аналізі її діяльності. Попри те, що за 20-х рр. ХХ ст. педагогічна діагностика розглядалася лише як складник системи педологічної служби, учений зумів надати їй виразного гуманістичного спрямування, наполягав на вивченні психіки (душі) дитини, урахуванні в процесі виховання її індивідуальних і типових, а також статевих, вікових та інших особливостей, що було за того часу інноваційним у педагогічній діагностиці.

Ключові слова: педагогічна діагностика, І. Пирогов, П. Блонський, К. Ушинський, Аристотель, експеримент, дослідження.